

Тема 3. «СВОЕРІДНІСТЬ НАВЧАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ»

План.

1. Навчання, його значення і своєрідність.
2. Загальні основи дошкільної дидактики.
3. Поняття про диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дошкільників.
4. Моделі процесу навчання: навчально-дисциплінарна, особистісно-орієнтована.
5. Типи навчання: пряме, проблемне, опосередковане.

Ключові поняття: дидактика, дидактичні принципи, навчання, методи і прийоми навчання, заняття.

Література:

Поніманська Т.І. Основи дошкільної педагогіки. ст. 239-250

Стельмахович В. Народна дидактика. – виписати принципи народної дидактики.

Дошкільна педагогіка. За ред. Ядешко і Сохіна. ст. 174-182.

1. Навчання, його значення і своєрідність.

Освіта - сукупність знань, умінь, навичок, поглядів і переконань, а також певний рівень розвитку пізнавальних сил та практичної підготовки, що досягаються в результаті цілеспрямованої навчально-виховної роботи.

Навчання - засвоєння новими поколіннями соціального досвіду, яке відбувається як у широкому спілкуванні дорослих і дітей у різних видах діяльності, так і у формі організованої, планомірної, систематичної діяльності педагога і дітей, спрямованої на передачу та засвоєння системи наукових знань і умінь у навчальних закладах.

Провідна роль у розумовому вихованні належить навчанню. Навчання визначається як двобічний процес – взаємопов'язана діяльність педагога і дітей.

Навчання в дошкільному віці – це систематичний, цілеспрямований процес розвитку пізнавальних здібностей дітей, озброєння їх системою елементарних знань, формування умінь і навичок.

Навчання сприяє розвитку спостережливості, допитливості, кмітливості, критичності. Воно необхідне для здійснення фізичного, трудового, морального і естетичного виховання.

Навчання в ДНЗ є передумовою успішного навчання в школі: діти засвоюють певну систему знань, у них формуються основи учбової діяльності.

Навчання відрізняється від шкільного :

- За змістом
- Формою організації
- Методами навчання

Компоненти навчання

- **Навчання (викладання)** - діяльність педагога, спрямована на вибір змісту і форми передачі знань, умінь і навичок
- **Учіння** - діяльність дітей, спрямована на усвідомлення знань, їх засвоєння і застосування
- **Научіння** - той результат процесу навчання, який виражається в позитивних змінах у розвитку дитини.

Своєрідність:

- В дошкільному віці дітям дають елементарні основи знань.
- У школі урок, в ЗДО – заняття.
- В ЗДО не дають домашніх завдань

- Не оцінюють відповіді (знання дітей)
- Методи навчання (в ЗДО переважають ігри та ігрові прийоми)

Засвоєння нових знань відбувається у процесі активних дій.

Навчання вдошкільному закладі є усним, докнижним. Діти набувають знань від дорослих.

Своєрідність навчання дітей дошкільного віку полягає в тому, що воно не обмежується лише навчальною роботою на заняттях.

Е. Фльоріна пропонувала 3 форми організованого навчання дошкільнят:

- ✦ Організоване навчання в повсякденному житті.
- ✦ Організовані групи занять за вибором дітей (діти самі обирають чим будуть займатися, з яким матеріалом).
- ✦ Обов'язкові заняття за планом вихователя.

2. Загальні основи дошкільної дидактики.

Дидактика - наука про навчання, його закони, і закономірності, принципи і зміст, методи і форми організації.

Дидактика визначає освітню, розвиваючу і виховну функції навчання.

Функції навчання:

- **освітня** (здійснюється шляхом відбору, передачі і засвоєння дітьми певної системи знань);
- **розвиваюча** (веде за собою розумовий розвиток дитини, забезпечує удосконалення розумових здібностей і розвиток пізнавальної діяльності);
- **виховна** (реалізується змістом знань, які в процесі засвоєння стають основою для формування певного світогляду, рис особистості, в цілому - особистісного розвитку і духовного збагачення дитини та її взаємин із навколишнім світом і людьми)

Термін цей вживається в педагогічних працях з XVII ст.. Я.А. Коменський у «Великій дидактиці» розробив зміст освіти, дидактичні принципи, методи навчання, вперше обґрунтував класно-урочну систему навчання.

Дидактика визначає також **принципи** – головні правила і вимоги процесу навчання:

- *Розвиваючого навчання. Виховний характер навчання.*
- *Науковість процесу навчання.*
- *Систематичність і послідовність процесу навчання.*
- *Доступність у навчанні.*
- *Наочність у навчальному процесі.*
- *Активність і свідомість навчання.*
- *Зв'язок теорії з практикою.*
- *Міцності знань.*

Успішність процесу навчання визначається його відповідністю головним **дидактичним принципам**:

- **Принцип наочності** обґрунтований ще Коменським як «золоте правило»: «Все, наскільки можливо, уявляти почуттям, а саме: видиме – зору, чутне – слуху, нюхове – нюху, смакове – смаку, відчутне на дотик – дотику, а якщо щось може бути одночасно сприйняте декількома почуттями, то повинно одночасно подавати декілька почуттів». З метою формування конкретних уявлень про явища, предмети вихователь використовує різні види наочності.
- **Принцип свідомості і активності.** Активність дітей виявляється у їх ставленні до пізнавальної діяльності, в готовності до сприймання і засвоєння нових знань, прагненні до самостійного пошуку.

- *Принцип систематичності і послідовності* забезпечується раціональним плануванням, визначенням кількості пізнавального матеріалу різного змісту і встановленням логічної послідовності у поданні його дітям.
- *Принцип індивідуального підходу до дітей.* Суть полягає у вивченні врахуванні індивідуальних і вікових особливостей кожної дитини з метою її всебічного розвитку.

Наукова дидактика виникла і розвинулась із практичного досвіду народу в галузі виховання.

Народна дидактика – це складова частина української етнопедагогіки.

Народна дидактика належить до динамічних соціально-педагогічних явищ, під впливом суспільного процесу вдосконалюється її зміст, методи навчання, конкретизуються принципи, функції. Навчання базується на принципі триєдиної цільності – пізнавальної, виховної, розвиваючої. У дошкільній педагогіці дидактика розглядається як галузь загальної науки, як теорія навчання дітей дошкільного віку, визначає мету, розробляє зміст, методи і форми організації навчання, що забезпечують формування особистості. Навчання розглядається як складний взаємопов'язаний процес діяльності вихователя та дитини, в ході якого педагог організує, спрямовує, керує пізнавальною діяльністю дитини, а вихованець активно засвоює узагальнений досвід, накопичений людством у вигляді умінь, знань, навичок.

Засновником дошкільної дидактики вважається Я.А. Коменський. Він вважав, що основні дидактичні завдання полягають у розширенні безпосереднього досвіду дитини, збагаченні її знань про предмети і явища навчання вміння розрізняти схожі предмети та явища правильно називати їх. Початок систематичного навчання, як зазнає дидактик, лежить у дошкільному віці.

Й.-Г. Песталоцці вважав, що пізнання навколишнього світу вже з раннього віку повинно забезпечуватись навчанням, яке допомагає перейти від незнання до знання, усуває випадкове і виділяє все значуще для дитини.

К. Ушинський науково обгрунтував дидактичні принципи і довів, що навчання на їх основі забезпечить повноцінний розумовий розвиток дитини. Навчання повинно сформувати звичку до розумової праці, розвиток якої становить головне і найважче завдання виховання в цілому.

3. Поняття про диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дошкільників.

Проблема диференційованого навчання в нашій країні гостро постала під впливом вирішення важливих питань розвиваючого навчання (Л.С.Виготський, Л.В.Заков, Ю.К.Чабанський т.і.). В шкільній дидактиці обгрунтовані деякі принципи розвиваючого навчання, навчання на високому рівні складності; просування в навчанні швидким темпом; забезпечення провідної ролі теорій та ін. Індивідуалізація і диференціація в навчанні і вихованні дітей дошкільного віку досліджувалась перш за все з точки зору розвитку здібностей дітей. Так система індивідуального підходу в роботах Л.П.Князевої, Г.М.Дикопольської, Я.Й.Ковальчук, С.О.Лади вір включає, головним чином, варіювання завдань, запитань, вказівок, установок з урахуванням окремих якостей особистості дитини.

На основі оптимальної діагностики визначаються рівні навченості, розробляються специфічні програми, що відповідають рівню розвитку дітей, це і дозволяє авторам експериментальних досліджень досягти більш високих результатів навчання. Так, в дослідженні Т.М.Степанової, доведено переваги раціонального поєднання різних форм організації навчання дітей математики.

В останні десятиліття питання розвиваючого навчання розглядаються у тісному зв'язку з інтеграцією програмних завдань, особливо це характерне в навчанні дошкільників математики. Для дітей молодшого і середнього шкільного віку більш природнім є набуття знань, зображувальній діяльності. Тому рекомендується один-два рази в місяць проводити інтегровані заняття: математика і малювання, математика і фізкультура, конструювання і математика, аплікація і математика і т.д.

Проблема диференціації навчання не нова в психолого-педагогічній науці. Нею займалися психологи (Ю. Гільбух, Л. Кондратенко, В. Котирло, В. Крутецький та інші), педагоги (В. Баширова, О. Бугасва, П. Лернер, В. Міхальова, Т. Степанова, Р. Солопова та інші)

Під диференціацією в педагогіці науковці розуміють цілісний процес розвитку особистості з урахуванням її здібностей, нахилів, можливостей та інтересів на ґрунті створення необхідних умов для засвоєння знань, формування умінь і навичок, відносно рівня їх навчання (сприйняття до

педагогічних впливів). Диференціація в дошкільній педагогіці передбачає розподіл дітей на мікрогрупи за індивідуально-типологічними ознаками, і насамперед за виявленими здібностями: розумовими (здібності до будь-якої дисципліни – математики, зображувальної діяльності, музики, розвитку мови); трудовими (прагнення до оволодіння тими чи іншими видами праці, уміння доводити розпочату справу до кінця тощо).

Диференційований підхід у навчанні дітей є перехідною стадією наближення від колективних форм роботи до індивідуальних, що дозволяє ефективно будувати роботу з різними групами з метою реалізації можливості впливу на кожну дитину, розвитку у процесі роботи з колективом індивідуальних музичних здібностей, особливостей. Здійснюючи диференційований підхід, дорослий віддає перевагу роботі з групою, об'єднаною за певною ознакою, що оптимізує освітній процес, дає різним дітям можливість навчатися і виховуватися, за різними програмами.

Поняття “диференціація” з’явилося в англійській школі. Цей термін отримав розповсюдження в науці у другій половині ХІХ століття. У науковий обіг його ввів

англійський філософ і соціолог Г. Спенсер. За кордоном існували різні погляди щодо процесу диференціації та інтеграції. Так, Г. Спенсер у диференціації та інтеграції вбачав основні моменти еволюції матерії від простого до складного на біологічному, психологічному та соціальному рівнях. Він висунув свою концепцію соціального розвитку, яка виходила з найбільшої пристосованості “диференційованого” (тобто поділеного на класи) суспільства і вважав, що диференціація становить у суспільстві результат розподілу праці.

Психологи розрізняють внутрішню і зовнішню форми диференціації (В. Крутецький, Ю. Орлов, В. Фірсов та інші). Внутрішня диференціація – це різне навчання дітей, яких відбирають за певними ознаками. Воно будується на ґрунті повного врахування індивідуальних і групових особливостей дітей. Передбачається варіантність темпу вивчення навчального матеріалу, розподіл навчальних завдань за різними рівнями складності, вибір різних видів діяльності, визначення характеру та ступеня дозування допомоги з боку вихователя. Внутрішня диференціація передбачає розподіл дітей на мікрогрупи (всередині групи), виконання навчальної мети на різних рівнях різними заходами. Особливості внутрішньої форми диференціації складаються в її спрямованості на дітей з різними здібностями. Під зовнішньою диференціацією науковці розуміють диференційований підхід (врахування індивідуальних особливостей), і рівневу диференціацію (на ґрунті планування результатів навчання).

Суть зовнішньої диференціації полягає у використанні форм і методів навчання, які з урахуванням психолого-педагогічних особливостей і здійсненням індивідуального підходу створюють умови, що з їх допомогою усі діти досягають високого рівня оволодіння навчальним матеріалом. Вона припускає такий процес, під час якого діти навчаються за однією програмою, але мають можливість засвоїти її на різних запланованих рівнях не нижче рівня обов’язкових вимог. На ґрунті відповідних критеріїв самовизначення (інтересів, нахилів, здібностей, досягнутих результатів) в середній групі створюються стійкі мікрогрупи, в яких вихователю розрізняє зміст навчання і запропоновані дітям навчальні вимоги. Тому диференційований підхід у навчанні останнім часом продовжує розглядатися як один із засобів підвищення ефективності формування навчальних знань і всебічного розвитку дітей (В. Баширова, В. Міхальова, Р. Солопова та інші).

4. Моделі процесу навчання

Навчально – дисциплінарна:

Мета – озброєння дітей знаннями, уміннями, навичками.

Відмінні риси – одноманітність змісту, форм і методів навчання.

Стиль взаємодії педагога з дітьми – авторитарний.

Особистісно зорієнтована:

Мета – розвиток інтелектуальних, духовних, фізичних здібностей, інтересів, мотивів дитини.

Відмінні риси – навчання реалізується у спільній діяльності, співробітництві педагога і дітей, в якому педагог – помічник, порадник, старший товариш.

Стиль взаємодії – особистісно зорієнтований.

Сутність поняття особистісно-орієнтованого навчання і виховання дітей дошкільного віку

Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я. Розв'язання цього завдання передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту і методів навчально-виховного процесу, спрямованого саме на розвиток особистості дітей. У зв'язку з цим педагоги і психологи все помітніше усвідомлюють гостру потребу у створенні та реалізації особистісно-орієнтованого підходу до дітей як одного з принципів організації навчально-виховної роботи, що обґрунтовується сучасною психологією і педагогікою. Такий підхід має сприяти більш цілеспрямованому, гармонійному розвитку особистості дитини.

Гуманістичну традицію - прагнення возвеличення людини, найбільш повного втілення в ній людської суті - було б несправедливо вважати явищем педагогічної думки лише нашого часу. Своїм корінням вона сягає глибинних витоків людської культури. Звичайно посилаються на роботи Протагора, Сократа, Платона, Арістотеля і пізніших римських мислителі: Плутарха, Сенеку та інших. Розквіт гуманізму пов'язують з подоланням релігійно-канонічних та тоталітарних систем середньовіччя, коли відбувався незвичайний злет людського духу, чим ознаменувалась епоха Відродження.

Ідея про те, що мета освіти продиктована не тільки обмеженими історичними рамками "соціального замовлення", але є наслідком пізнання суті людини, розвивалася в роботах наступних європейських та просвітників. Мета виховання, за визначенням Й. Г. Песталоцці, полягає в тому, що людина сама піднімається до відчуття внутрішньої гідності своєї природи.

У вітчизняній педагогіці гуманістична традиція знайшла втілення в роботах представників практично всіх історичних епох (К. Д. Ушинського, С. Т. Шацького та інших).

Наукові передумови виникнення особистісно-орієнтованого підходу поступово визначались у різноманітних дослідженнях особистості.

Гуманістичний підхід, як самостійний напрям у науці, виділився у 50-ті роки ХХ століття. В рамках цього напрямку людина розглядалася як неповторна унікальна цілісність, якій притаманний певний ступінь свободи від зовнішньої детермінації завдяки тим цінностям, якими вона керується.

З самого початку гуманістичний підхід займався вивченням можливостей та обдаровань людини. Цей підхід метою свого вивчення зробив здорового, творчого індивіда. На сьогоднішній день світова наука пов'язує з ним імена К.Гольдштейна, А.Маслоу, Дж.Олпорта, К.Роджерса, Р.Мея, Е.Фрома, К.Хорні, Р.Бернса та інших.

Сучасні вимоги до формування особистісно-орієнтованого підходу поступово визначалися у дослідженнях таких відомих психологів, як В.Давидов, В.Моляко, І.Якиманська, О.Асмолов, В.Столін, В.Татенко та інших.

У 70-90-ті роки питання необхідності особистісно-орієнтованого підходу у психології та педагогіці неодноразово порушувались у працях В.Сухомлинського, І.Кона, А.Петровського, Б.Федоришина, І.Беха та інших.

У продовж останніх років значно зростає інтерес до особистісно-орієнтованого підходу саме у педагогічній психології та практичній педагогіці.

Особистісно-орієнтована освіта реалізується через діяльність, яка має не тільки зовнішні атрибути спільності, а й своїм внутрішнім змістом передбачає співпрацю, саморозвиток суб'єктів навчального процесу, виявлення їх особистісних функцій.

Особистісно-орієнтована освіта спирається на фундаментальні дидактичні дослідження, присвячені особистісно розвивальним функціям навчання та виховання.

І.С.Якиманська, розробляючи концепцію особистісно-орієнтованої освіти, наполягає на уявленні про особистість як про мету та фактор освітнього досвіду під час навчання. Теоретичне призначення її концепції особистісно-орієнтованого навчання полягає в розкритті природи та умов реалізації особистісно розвивальних функцій освітнього процесу. Практична цінність цієї концепції

полягає в розробці регулятивів для практики освіти, яка повинна стати альтернативною традиційному навчанню.

В. В. Сериков бачить головну функцію особистісно-орієнтованої освіти в забезпеченні особистісного розвитку кожного суб'єкта навчального процесу, наполягаючи на визнанні за дитиною права на самовизначення та самореалізацію в процесі пізнання через оволодіння власними способами навчальної роботи.

Дійсно про гуманізацію системи освіти взагалі та дошкільної -- першої її ланки -- замислювалися видатні педагоги початку минулого століття. На цю проблему звернули посилену увагу освітяни в останні десятиліття. Але ж заявити себе прибічником ідеї гуманізму легше ніж втілити її у власну педагогічну практику важко відмовитися від звичного розпорядництва, схвалень і покарань, суб'єктивних оцінок, дати право кожній дитині на власний розсуд визначати, що, якою мірою, в які проміжки часу її робити. Гуманізм -- це насамперед визнання цінності іншої людини (у тому числі й дитини), її права на вільний розвиток, на реалізацію своїх потенційних можливостей, на прожиття свого власного, а не чужого життя.

Особистісно-орієнтований підхід потребує внесення істотних змін у процедуру оцінювання досягнень дошкільнят та учнів. Ми звично оцінюємо здебільшого кінцевий результат, підбиваючи підсумок виразами типу: зробив, розв'язав, відтворив, використав, запам'ятав тощо. Тим самим визначаємо відповідність результату заданому зразку-нормативу. Але той самий результат може мати різну пізнавальну й моральну вартість, бути досягнутий ефективним та малораціональним способом. Саме тому важливо аналізували й оцінювати не лише кінцевий продукт, а й процес його отримання дитиною, тобто не лише що, але і як освоює дошкільня, яких особистісних зусиль цей результат коштував, яким є вектор віддачі дитини в конкретній життєвій ситуації.

Отже, щоб знання, яких набуває дитина, сприяли становленню її життєвої компетентності, вони повинні мати для неї особистісний сенс, тобто бути значущими. Для цього освітня програма, система оцінювання досягнень дитини (і не лише навчальних), критерії визначення ефективності педагогічної діяльності мають передбачати:

- виявлення дошкільням творчості як неодмінної передумови його особистісного зростання;
- можливість і право педагога підтримувати й розвивати самоактивність як рушійну силу розвитку дитини;
- високу оцінку намагань педагога реально підтримати прагнення вихованця діяти незалежно від керівництва ззовні (доцільно, обґрунтовано, продуктивно, творчо, активно й критично, з виявленням ініціативи).

Лише навчившись поважати індивідуальний досвід кожної дитини, ми реально повернемося обличчям до її особистості, осягнемо масштабність завдань, що стоять перед сучасною освітою взагалі та її першою ланкою, зокрема, опануємо ази гуманістичної педагогіки.

Турбота про розвиток особистості в дошкільному дитинстві природна - завтра малюк стане учнем. Нам зовсім не байдуже, наскільки реальною є наступність між дошкільною і шкільною ланками освіти, між особистісним зростанням дитини упродовж цього тривалого часу. Сьогоднішній стан справ не дає підстав для оптимізму. Хоча документ, який одержує випускник школи, називається атестатом зрілості, проте він зовсім не є гарантом компетентності юнака, його соціальної зрілості та моральної позиції. Атестат дає інформацію лише про суму знань, умінь і навичок, які опанував випускник.

Значні морально-духовні розвивальні можливості має особистісно-орієнтована модель виховання. У руслі цієї виховної моделі утверджується культурологічний підхід до освіти, котра розуміється як цілеспрямований, побудований на наукових засадах процес прилучення особистості до культури, в ході якого здійснюється передача багатовікового людського досвіду (теоретичного, ціннісного, практичного) від покоління до покоління і розвиток його відповідно до сучасних реалій. При цьому ключовим принципом виховання виступає принцип ціннісної орієнтації, реалізація якого передбачає залучення дітей до взаємодії з навколишнім світом і сприйняття формуванню ціннісних ставлень до цього світу з позиції сучасної культури.

Особистісно-орієнтоване виховання - це не система організованих, жорстко нормованих впливів педагога на дитину, що ігнорують її волевиявлення і призводять до психологічного тиску на

неї. В основі цієї виховної моделі - педагогічна дія заклику до особистісної взаємодії; заклику, який базується на милосердному ставленні вихователя до вихованця. У цій взаємодії і має розгоратися процес спрямованості дитини, на її добродійну поведінку.

За положенням особистісно-орієнтованого виховання, все що пов'язано з духовністю може здійснюватися тільки з наукових педагогічних позицій, які включають протиставлення за якимись ознаками однієї дитини іншій і самому можливість використання будь-яких ірраціональних засобів впливу. І, природно, основним шляхом духовного виховання особистості має стати залучення її до світу культури, науки і мистецтва, яке ґрунтується тільки на раціональній основі й здатне розкрити кожному вихованцю велич пізнавальної і трудової діяльності людини, ні з чим незрівнянне почуття душевної особистості, співпричетності з іншими людьми, виключність і неповторність кожної людини; здатне стати основою для творчої самореалізації і виховання підростаючої особистості.

Особистісно-орієнтований виховний процес - це повноцінне емоційно насичене і суспільно значуще, сумісне, творче життя педагога і вихованців, яке відповідає їхнім основним соціогенним потребам.

Особистісно-орієнтована модель виховання ставить собі за мету розкриття й розвиток індивідуальності кожної дитини на основі формування базису її особистісної культури. В цьому процесі велика увага приділяється особистому (суб'єктному) досвіду дитини, що стає для педагога предметом пильного й бережного вивчення і слугує йому необхідною опорою у виховній роботі.

Сучасна психолого-педагогічна наука багато уваги приділяє організації навчально-виховного процесу в контексті особистісно-орієнтованої освіти. Її підґрунтям є дослідження суті та закономірностей розвитку особистості, які проводились такими зарубіжними психологами, як А.Адлер (основи індивідуальної психології, її гіпотези та результати), Е.Берн (особистість та її устремління, місце гри у формуванні особистості), У.Джеймс (теорія особистості та ієрархія особистостей), Е.Еріксон (формування вікових особливостей особистості), А.Маслоу (ієрархія потреб особистості та роль мотивації у її формуванні), К.Роджерс (теорія особистості та її самоактуалізація), В.Франкл (теоретичні положення про сенс життя людини та його роль у становленні особистості), Е.Фром (авторитарна особистість), К.Хорні (класифікація ставлень та теорія внутрішніх конфліктів), К.Ясперс (модель формування пізнання особистості).

Особистість у працях психологів К.О.Абульханової-Славської, Б.Г.Ананьєва, А.Г.Асмолова, Л.І.Божович, Л.С.Виготського, О.М.Леонтьєва, В.Н.Мясищева, А.В.Петровського, С.Л.Рубінштейна, Д.Н.Узнадзе постає як єдність онтологічного, соціального й історичного досвіду людини. Згідно них, дитина по мірі свого розвитку рухається до розкриття всіх якостей, закладених в ній природою; вбирає історичний досвід людства; відтворює особливості соціуму, в якому живе.

Значний внесок у розробку методології і теорії особистісно-орієнтованої освіти, визначення напрямів та технологій створення особистісно-орієнтованого навчання і виховання дошкільників зроблений сучасними вітчизняними психологами (Г.О.Балл, Г.С.Костюк, С.Д.Максименко, В.В.Рибалка, В.А.Семиченко) і педагогами (І.Д.Бех, І.А.Зязюн, В.Г.Кремень, О.М.Пехота, С.О.Сисоєва та інші).

Метою особистісно-орієнтованої освіти, на думку С.І. Подмазіна, є “створення оптимальних умов для розвитку і становлення особистості як суб'єкта діяльності і суспільних відносин”.

Основними цілями сучасної освіти за І.С.Якиманською є: вивчення дитини як неповторної індивідуальності; створення оптимальних умов для її становлення, особистісного розвитку.

Положення І.С.Якиманської щодо основної функції особистісно-орієнтованої освіти - “розкриття індивідуальності кожної дитини, створення умов для її розвитку засобами формування критичності, самостійності, ініціативи, творчості, їх прояву в мисленні, поведінці”.

Особистісно-орієнтоване навчання як складова особистісно-орієнтованої освіти розуміється науковцями як органічне поєднання навчання і виховання - індивідуально значущої діяльності дитини (А.Г.Балл, І.Д.Бех, С.І.Подмазін, В.В. Серіков), як один із варіантів розвиваючого навчання, що забезпечує розвиток і саморозвиток особистості дитини на основі виявлення його індивідуальності, унікальності, неповторності (І.С.Якиманська). Це таке навчання, в основі якого є особистість дитини, його самобутність, самоцінність, суб'єктний досвід кожного спочатку розкривається і лише потім узгоджується зі змістом освіти.

Загальною формою становлення і розвитку сутнісних сил дошкільника, його фундаментальних здібностей та набуття ними образу людського у часі і просторі культури, виступає дошкільна освіта як сукупність процесів розвитку, виховання, навчання, формування, дорослішання. Важливо, щоб сенс дошкільної освіти ХХІ століття не пов'язувався лише з масовою соціалізацією дитячих груп, а полягав у вихованні і навчанні конкретної дитини з її індивідуальними особливостями, біографією, досвідом; щоб педагогічна діяльність все більше ставала мистецтвом, а не перетворювалася на професійну роботу, просте функціонування. Таким чином головним у навчанні дошкільника є створення умов для розвитку особистості.

Функція дошкільного навчання полягає, насамперед, у створенні необхідних умов для розвитку особистості. На перший план виходить надання допомоги кожному дошкільнику удосконалювати свої індивідуальні здібності. У цьому випадку вихідними моментами навчання є не реалізація мети, а саме розкриття індивідуальних пізнавальних можливостей кожної дитини, визначення педагогічних умов для її задоволення. Особистісно-орієнтоване навчання - це навчання, яке гармонійно резонує з внутрішнім світом дитини. Має велике значення рухливість тип нервової системи, але не менше значення має характер, переваги, які теж є частиною внутрішньої суті - індивідуальної природи дитини. Тому особливого значення в цьому зв'язку набуває навчання, яке враховує суб'єктний досвід. Кожній дитині треба надавати те, що потрібно саме їй. Навчати тому і стільки, що і скільки відповідає її природженим здібностям. При особистісно-орієнтованому навчанні, яке враховує і використовує максимально природні можливості дитини, пізнавальна діяльність завдяки цьому піднімається на якісно новий рівень. Особистісно-орієнтоване навчання ставить перед вихователем наступні завдання: забезпечити особистісний розвиток суб'єктності, саморозвитку особистості, його інтелектуальний розвиток, формування в його світогляді цілісної картини світу. Центральним моментом педагогічного керівництва при такому підході більшість вчених (Е.В.Бондаревська, В.В.Серіков, В.Т.Фоменко та ін.) вважають допомогу, підтримку, соціально-педагогічний захист, розвиток дитини.

Таким чином, позитивним є те, що особистісно-орієнтоване навчання і виховання вимагає уваги до внутрішнього світу дитини, її розвитку, але не слід перебільшувати її можливості в реалізації поставлених гуманних завдань, тому що неможливо повністю визначити зміст, методи, форми навчання лише на основі інтересів дітей. Проте розумно використовувати прогресивні ідеї цього навчання і в інших видах навчання.

5. Типи навчання.

Проблемне навчання – навчання на основі висунення, пошуку вирішення проблем і завдань, що активізують інтерес і мислення дітей та сприяють розвитку їх здібностей.

Програмоване навчання – навчання за програмами, розрахованими на порційну подачу навчального матеріалу, покроковий контроль засвоєння і оперативну допомогу тим, хто навчається.

Розвиваюче навчання – навчання, в якому розвиток особистості не є стихійним продуктом діяльності, а слугує безпосередньо метою і результатом усього процесу; спрямованість навчання на досягнення найбільшої ефективності розвитку мислення, пізнавальних здібностей, інтересу до навчання у дітей.

Особистісно зорієнтоване навчання – навчання, спрямоване на розвиток творчої особистості, здатної до самореалізації, ініціативи й активності.